

Μητροπολίτου Σιδηροκάστρου ΒΑΣΙΛΕΪΟΥ

ΠΕΡΙ ΒΛΑΣΦΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΧΘΡΟΤΗΤΟΣ
ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΓΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (1)

Εάν ἀνοίξωμεν τὴν Π. Δ. θὰ ἴδωμεν ὅτι μετὰ τὴν πρώτην ἐντολὴν διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς μᾶς διατάσσει νὰ λατρεύωμεν

αὐτὸν καὶ μόνον ἀκολουθοῦσι τρεῖς ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἀποστολῆς τῆς πρώτης. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἐντολῶν αἱ μὲν δύο μᾶς διδάσκουσιν ὅτι ἡ εἰδωλολατρεία καὶ ἡ βλασφημία εἶναι ἐγκλημα, ἡ δὲ τέταρτη δὲ τὸ πρῶτιστον δημόσιον καθῆκον τῆς λατρείας εἶναι ὁ καθαγιασμός τῆς Κυριακῆς. Θέμα λοιπὸν τῆς ση-

μερινῆς ἡμῶν διαλέξεως εἶναι, ὡς προείπομεν, ἡ βλασφημία τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καὶ πάθος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ κατὰ τοῦ ὁποίου, ὡς λέγει καὶ ὁ ψαλμοδός, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῆς μετὰ τῶν λαῶν τῶν συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Οὗτοι δὲ πάντες διαίρεθέντες εἰς τρεῖς βλασφημους

1. Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ Ἱδρύματι τοῦ Συλλόγου τῶν «Τριῶν Ἱεραρχῶν» τὴν 22 Μαρτίου 1936.

μερίδας καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος παρέδιδεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ πνοὴν ἐβλασφήμουν καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. Ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν μερίδων ἡ μὲν μία εἶναι ὁ ἀγροῖκος, τυφλὸς καὶ μανιῶδης λαός, ὅστις βλασφημεῖ τὸν Ἰ. Χριστόν, τὸν ὁποῖον πρὸ πέντε ἡμερῶν ὑπεδέχετο ἐν ἀλαλαγμῷ κράζων: «Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαυὶδ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου». Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀπερίσκεπτος βλασφημία τῆς λαϊκῆς ἀχαριστίας. Ἡ δευτέρα εἶναι οἱ Γραμματεῖς, οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐξηγείρον ὅλον αὐτὸν τὸν ἀγροῖκον λαὸν ἐναντίον τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ἐν γνώσει τῶν συνεπειῶν τῶν πράξεων αὐτῶν μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐξεμηδένιζον καὶ τὸν Χριστόν καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἐσκεμμένη βλασφημία τῆς ἐπιστήμης: βλασφημία ἀδύνατος μὲν διὰ τὸν Θεόν, λίαν ὅμως ἰσχυρὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ τρίτη εἶναι ὁ κρεμιάμενος παρὰ τῷ Ἰησοῦ ληστής, ὁ ὅποιος νομίζει ὅτι ἔχει δικαίωμα νὰ ξεράσῃ ὅλην τὴν λύσαν αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ, διότι δὲν τὸν ἀπελευθερώσει ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν. Αὕτῃ εἶναι ἡ βλασφημία τῆς ἀλαζονείας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀθλιότητος. Εἶναι δὲ περὶ τούτων εἰπωμένον ὅτι τὰ τοιαῦτα εἶδη τῆς βλασφημίας δὲν ἐπαύσαν νὰ πολλαπλασιάζονται καὶ μέχρι σήμερον καθ' ὅλους τοὺς χρόνους καὶ καθ' ὅλους τοὺς τόπους μεταξὺ ὅλων τῶν τάξεων πάσης ἡλικίας καὶ καταστάσεως ἀνθρώπων. Πάντοτε αἱ αὗται βλασφημίαι καὶ πάντοτε αὐτὰ ψεύδη. 1) Ἀχαριστία τῶν πλανωμένων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι διαμαρτύρονται ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι διατί, 2) μῖσος τῶν τυφλῶν καὶ διεφθαρμένων σοφῶν, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ προσβάλουν τὸν Θεὸν διαφθείρουν τὴν Θεολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν κριτικὴν καὶ 3) ἐωσφορικὸς ἐγωϊσμός τῶν ἀθλίων αὐτῶν ὑποκειμένων, τὰ ὅποια ἀντὶ νὰ ὑποφέρωσι καὶ νὰ ὑποταχθῶσι, τοῦναντίον ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ Θεοῦ οὐχὶ νὰ ἀρνηθῶσιν αὐτόν, ἀλλ' ὅπερ ἔτι μᾶλλον ἔνοχον νὰ περιφρονήσωσι τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἀψηφήσωσι τοὺς ἐκδικητικoὺς αὐτῶν κεραυνούς. Ἴδου ἐν ὀλίγοις οἱ τρεῖς βαθμοὶ καὶ αἱ τρεῖς αἰτίαι τῆς βλασφημίας: Ἀχαριστία, μῖσος καὶ ἐωσφορικὸς ἐγωϊσμός, ἀλαζονεία.

Εὐσεβεῖς ἀκροαταί. Τὸ ὀραϊότερον προνόμιον τοῦ ἀνθρώ-

που είναι τὸ λογικόν, ἡ δὲ ὠραιότερα ἐκδήλωσις τοῦ λογικοῦ εἶναι ὁ λόγος. Διὰ τῆς διπλῆς αὐτῆς δυνάμεως ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἀπαράμιλλον τιμὴν νὰ ὁμοιάζῃ πιστῶς πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ἠθέλησεν, ὥστε, ὁ ἄνθρωπος ἐγκαθιστάμενος εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, νὰ εἶναι διὰ μὲν τοῦ λογικοῦ του ὁ βασιλεὺς τῶν δημιουργημάτων, νὰ χρησιμεύσῃ δὲ διὰ τοῦ λόγου του ὡς ὄργανον καὶ διερμηνεὺς αὐτοῦ. Καὶ δι' αὐτὸ μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐννοεῖ τὸν Θεόν, μόνος αὐτὸς δοξάζει αὐτόν, μόνος αὐτὸς ἀπαγγέλλει τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης. Τὸ δὲ αἰώνιον καὶ μέγα αὐτὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπεκαλέσθησαν ὅλοι οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Προφῆται, καὶ εἰς τὸ ὄνομα αὐτὸ ἤλπισαν ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ τῶν δύο Διαθηκῶν. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ φοβερόν καὶ εὐλογημένον, τὸ ὁποῖον ἐκηρύχθη εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ἐξακολουθεῖ κηρυσσόμενον μέχρι σήμερον καὶ θὰ κηρύσσεται καὶ μέχρι ἀντιέλευσιν τῶν αἰώνων ὡς τὸ πρῶτον ἄξιον λατρείας καὶ ἀγάπης, τὸ ὄνομα, λέγω, τοῦτο βλασφημεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ δημιουργημάτων αὐτοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰς ὁσας ἐντολάς, ἐξ ὧν ἡ μία ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τὸν σεβασμὸν τοῦ ὀνόματός του. Καὶ ἐν ἑκείνῃ ὁ πῶς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ζητεῖ παρ' ἡμῶν τὸν σεβασμὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ «ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» ἡμεῖς βλασφημοῦμεν αὐτόν.

Τί εἶναι λοιπὸν ἡ βλασφημία; Ἡ βλασφημία εἶναι ἕνας λόγος ἀσεβῆς καὶ ἄδικος, ἰδίᾳ μὲν εἰς τὰ Θεῖα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς πράγματα. Ἡ βλασφημία εἶναι ἔγκλημα καθοσιώσεως κατὰ τοῦ Θεοῦ, διότι ὑβρίζοντες τὸν Θεὸν προσβάλλομεν αὐτὸν οὐσιωδῶς καὶ προσωπικῶς. Ὡς κοινωνικὸν δὲ φαινόμενον ἡ βλασφημία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀποκάλυψις τοῦ πνεύματος ἐκάστης ἐποχῆς καὶ ἐκάστου λαοῦ, τῶν ἀντιλήψεων αὐτοῦ, τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῆς αἰσθήσεως τοῦ γελοίου τὴν ὁποίαν κατέχει. Ἡ βλασφημία εἶναι ἡ λησμοσύνη τῆς λογικῆς, ἡ βεβήλωσις τοῦ λόγου, ἔν ἔγκλημα καθοσιώσεως, περιέγελος τῆς προσευχῆς. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τέρας ἀχαριστίας. Καὶ διὰ τοῦτο λίαν ἐνωρὶς ἡ κοινωνία ἐθεώρησε καθήκον αὐτῆς νὰ λάβῃ πολὺ αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῶν βλασφημῶν. Οὕτω τὸ Λευϊτικὸν λέγει ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν καταράσῃται τὸν Θεόν,

ἁμαρτίαν λήψεται· ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα Κυρίου θανάτῳ θανατούσθω· λίθοις λιθοβολήτω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγή Ἰσραὴλ». Κατὰ δὲ τὸν μεσαίωνα ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς βλασφημους εἰς μὲν τοὺς λαϊκοὺς ἀφορισμός, εἰς δὲ τοὺς κληρικοὺς καθαίρεσις. Εἰς δὲ τοὺς βλασφημοῦντας τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους χρηματικὴ ποινὴ ἢ φυλάκισις. Κατὰ δὲ τὴν 77ην Νεαγὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ οἱ βλασφημοῦντες τὸν Θεὸν ἐπεβάλλοντο εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ βλασφημία κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1837 τιμωρεῖται. Ἀλλ' ἡ βλασφημία δὲν καταδικάζεται μόνον ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς λογικῆς. Διότι ὅταν βλασφημῇ τις τί, κερδίζει; Τίποτε. Ἀλλ' οὔτε καὶ εὐχαρίστησιν τινα αἰσθάνεται ὅπως π. χ. εἰς τὴν ἐκδίκησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡδυνάθειαν, ὅπως εἰς τὴν ἀσωτείαν. Ποῖον καλὸν λοιπὸν φυσικὸν καὶ πρόσκαιρον δύναται νὰ προσφέρῃ ἡ βλασφημία εἰς τὸν ἄνθρωπον; Ἡ ποῖαν χάριν ἔστω καὶ ταπεινὴν δύναται νὰ προξενήσῃ ἡ βλασφημία καὶ εἰς τὴν πλέον χονδροειδῇ καρδίαν; Καμμίαν. Ἡ βλασφημία λοιπὸν δὲν φέρει οὔτε χάριν, οὔτε καμμίαν ἀλλὰ ἐγκαταλείπει, οὔτε διὰ τὸ πνεῦμα, οὔτε διὰ τὴν καρδίαν, οὔτε διὰ τὸν βλάσφημον, οὔτε διὰ τοὺς ἄλλους. Ἡ βλασφημία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα κακὸν διὰ τὸ κακόν. Εἶναι γὰρ τὸν δαίμονα ὁ ἄνθρωπος πολλάκις ὀργίζεται, πεισματώνεται, δυσαρεσκεῖται ἐξ ἐνὸς τυχαίου δυστυχήματος καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐκδικηθῇ τὰ ἀναίσθητα πράγματα ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκστομίζει κατ' αὐτοῦ λέξεις καὶ φράσεις φοβερὰς καὶ ἀπαισίας. Καὶ σὰς ἐρωτῶμεν: ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς δυσαρεσκείας σας καὶ τῆς βλασφημίας ἢ ὅποια τὴν ἐκφράζει; ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ δυστρόπου ζῶοντος τὸ ὅποῖον τιμωρεῖτε καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων τοὺς ὁποίους βλασφημεῖτε; Ἐπίσης ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ποτηρίου τὸ ὅποῖον σπάνετε ἐξ ἀπροσεξίας σας καὶ τοῦ ἀκινήτου οὐρανοῦ, ὃ ὁποῖος σκεπάζει τὴν κεφαλὴν σας καὶ τὸν βλασφημεῖτε; Ὅποῖος τῇ ἀληθείᾳ παραλογισμός! Καὶ ὅμως δι' ὅλα αὐτὰ τὰ μηδαμινὰ καὶ ἀσήμαντα πράγματα ὁ ἄνθρωπος ὑβρίζει καὶ βλασφημεῖ καὶ Θεὸν καὶ Χριστὸν καὶ Παρθένον καὶ ἁγίους καὶ ἁγίαν Κοινωνίαν καὶ λαβίδα καὶ λόγχην καὶ πεθαμένους καὶ ζωντανούς καὶ τὰ πάντα χωρὶς νὰ ἐντρέπηται. Οὕτω

δὲ ἡ βλασφημία εἶναι μία βεβήλωσις τοῦ λόγου ἐπειδὴ μεταχει-
ρίζεσθε διὰ τὸ ὑβρίσῃτε τὸν Θεὸν καὶ τὸ θαυμάσιον τοῦτο δῶ-
ρον, τὸ ὁποῖον σεῖς μόνον εἰς τὸν κόσμον ἐλάβετε διὰ τὸν
ἐπαινήτε καὶ τὸν εὐλογῇτε. Διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἀτιμάζετε
τὸ ὄνομά του, ἐπισκιάζετε τὴν δόξαν του, προσβάλλετε τὴν μεγα-
λειότητά του. Ἡ κλοπή, ἡ συκοφαντία, ἡ ἀνθρωποκτονία, εἶναι
ἐπίσης προσβολαὶ βαρύτεραι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸ ἄμεσον
ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι τὸ χρῆμα, ἡ φήμη, ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.
Ἐν τῇ βλασφημίᾳ τοῦ ἐναντίον τοῦ ἄμεσον ἀντικείμενον, τὸ ὑλικὸν δη-
λαδὴ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ Θεός, ἡ φύσις αὐτοῦ, τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ
αἱ ἄπειροι αὐτοῦ τελειότητες. Ἡ βλασφημία εἶναι ἔλλειψις ἀγά-
πης τοῦ Θεοῦ, διότι, εἴαν τις ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν δὲν εἶναι δυνατόν
ν' ἐπιδοκιμάσῃ μίαν τοιαύτην κακὴν συνήθειαν νὰ βλασφημῇ
αὐτόν. Ἄν δὲ διὰ λόγους τινὰς ἐπέπεσεν εἰς παρόμοιον σφάλμα
θὰ σπεύσῃ νὰ μετανοήσῃ καὶ διὰ τῆς μετανοίας νὰ διορθώσῃ
αὐτό.

Ἐμβαθύνετε ὅσον θέλετε εἰς τὸ ζήτημα τῆς βλασφημίας
καὶ θὰ ἴδῃτε ὅτι ὁ βλάσφημος δὲν εἶναι εἴποτε ἄλλο παρὰ ἓνας
μεγάλος ἀγάπιστος. Προσβάλλει καὶ ὑβρίζει, ἀνθρώπου τὸν
Θεόν; Καὶ ὅμως αὐτὸς εἶναι πατὴρ διότι αὐτὸς σὲ δίδει τὴν
ζωὴν καὶ τὴν διατηρεῖ. Ὑβρίζει τὸν Χριστόν; καὶ ὅμως εἶναι
σωτὴρ, τοῦ ὁποίου σὺ περιφρονεῖς τὴν ἐνσάρκωσιν. Ὑβρίζει
τὴν Ἐκκλησίαν; καὶ ὅμως εἶναι ἡ μήτηρ σου, τῆς ὁποίας σὺ
λησμονεῖς τὰς φροντίδας, τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν.
Ὑβρίζει τὴν Παρθένον Μαρίαν; καὶ ὅμως εἶναι ἡ μεσίτρια, ἡ
ὁποία χιλιάκις ἔλαβε τὴν χάριν τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ τῆς. Ὑβρί-
ζει τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς Ἁγίους; καὶ ὅμως εἶναι φίλοι
καὶ ἀδελφοὶ καὶ πολλάκις σὲ ἐξυπηρέτησαν ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ
οὐρανοῦ, προσέχοντες πάντοτε εἰς τὰς ἀνάγκας σου, σπεύδουν
εἰς τὰς ἀδυναμίας σου, σκεπάζουν μὲ τὰς πτέρυγας των τὸ σῶμά
σου καὶ τὴν ψυχὴν σου καὶ διὰ τῆς ἀοράτου ὑποστηρίξεως
τὴν ὁποίαν σὲ δίδουν ἐμποδίζουν τοὺς πόδας σου νὰ προσκό-
ψωσιν εἰς τοὺς λίθους.

Ἀκούσατε τώρα μὲ πόσῃν γλυκύτητι ὁ Θεός, ὁ Ἰ. Χριστὸς καὶ
ἡ Ἐκκλησία ἐπιπλήττουν τὴν ἀχαριστίαν καὶ ὑπενθυμίζουν τὰς εὐερ-
γεσίας των. Ὁ Θεὸς ἔλεγεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους: Ὡ λαὸς μου, τί

ἔπρεπε νὰ κάμω διὰ σέ καὶ δὲν τὸ ἔκαμα; Σὲ ἐξήγαγον ἐκ μέσου τῶν ἔθνων, ἐκ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων· ἐπροπορευόμην ἐνώπιόν σου ἐν εἵδει στήλης φωτός· σὲ ἔθρεψα μὲ τὸ μάναν· ἀνέβλυσα ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας· κατέρριψα τὰ τεῖχη τῆς Ἱερικοῦς· σὲ ἔδωκα παρηγόρους κατὰ τὴν ἐξορίαν σου καὶ σὲ ἔκαμα τόσας ἄλλας ἀναριθμήτους εὐεργεσίας διὰ σέ. Ἐὰν οἱ Ἑθνικοὶ μὲ ἐβλασφήμουν καὶ κατηρώντο θὰ τοὺς ὑπέφερον, ἀλλ' ὁ βλασφημῶν εἶσαι σὺ ὁ φίλος μου μετὰ τοῦ ὁποίου εἶμαι μιὰ καρδιὰ καὶ μιὰ ψυχή.

Ὁ δὲ Ἰ. Χριστὸς ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ σταυροῦ λέγει πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἱερουσαλήμ: Τί ἔπρεπε νὰ κάμω διὰ σέ καὶ δὲν τὸ ἔκαμον; Ἐξέλεξα τὴν πατρίδα σου ὡς θέατρον τῶν εὐεργεσιῶν μου καὶ τῶν θαυμάτων μου. Ἐδωκα εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ τὴν Ναζαρετ μίαν δόξαν ἀθάνατον· ἡ γὰρ αὕτη, τὰ τεῖχη αὐτά, ὁ ναὸς αὐτός, ἡ πόλις αὕτη, τὰ πάντα εἶναι διὰ παντὸς ἡγιασμένα διὰ τῆς παρουσίας μου καὶ διὰ τῆς ζωῆς μου. Ἡὐλόγησα τὰ τέκνα σου, ὑπεσχέθην εἰς αὐτὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐθαύρασα κατὰ ἁκατοντάδας τοὺς ἱσθμῆς σου, συνεχώρησα τοὺς ἀμαρτωλοὺς σου, ἐπαγγέσθην τοὺς κενυμένους σου, ἀνέστησα τοὺς νεκροὺς σου. Ἐὰν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ ἕνοι ἐβλασφήμουν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ δὲν θὰ παρῆσενυόμην, ἀλλ' εἶσαι σὺ ὁ νιός μου, τὸ αἷμά μου.

Καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν σειρὰν τῆς λέγει καὶ αὕτη: Ὁ λαέ μου τί ὤφειλον νὰ κάμω διὰ σέ καὶ δὲν τὸ ἔκαμον; Σὺ ἦσο τὸ θῦμα τῆς ἀνομίας, τῆς πολυγαμίας καὶ τῆς δουλείας. Ἐθραυσα δὲ αὐτὰ τὰ δεσμά σου. Ὁ νεώτερος πολιτισμὸς εἶναι ἔργον μου. Εἰς ἐμὲ ὀφείλεται ἡ γλυκύτης τῶν ἡθῶν σου, ἡ δικαιοσύνη τῶν νόμων σου, τὸ πατρικὸν πνεῦμα τῶν ἀρχόντων σου. Δι' ἐμοῦ ἐπικρατεῖς εἰς τὸν κόσμον, κρατεῖς πανταχοῦ τὰ σκῆπτρα τοῦ λόγου καὶ σπεῖρεις μακρὰν τὰ θαυμάσια τῆς βιομηχανίας σου. Ἐὰν οἱ Εἰδωλόατροι καὶ οἱ Τοῦρκοι μὲ ἐβλασφήμουν θὰ ὑπέφερον τὴν ὕβριν· ἀλλὰ σὺ τὸν ὅποιον ἐβάπτισα· ἐδίδαξα τὴν ἀλήθειαν· τρέφω καὶ ἐνισχύω διὰ τῆς ἀγίας σαρκὸς καὶ τοῦ ἁγίου αἵματος τοῦ νυμφίου μου Χριστοῦ, σὺ ὁ ὁμοτράπεζός μου, ὁ κληρονόμος τῆς βασιλείας μου καὶ τῶν ὑποσχέσεών μου! Πᾶν ὅ,τι ἔχεις, πᾶν ὅ,τι εἶσαι, πᾶν ὅ,τι γνωρίζεις, τὰ πάντα

παρ' ἐμοῦ κατέχεις, ἀχάριστε, καὶ ὅμως μὲ καταδιώκεις, μὲ ἀρνεῖσαι καὶ μὲ βλασφημεῖς.

Ἐλθετε προφῆται τοῦ Κυρίου Δαυὶδ καὶ σὺ Ἱερεμία, διότι σεῖς εἰσθε οἱ μόνοι οἱ ὁποῖοι ἠδυνήθητε νὰ ἐξιώσῃτε τοὺς θρόνους μὲ τὰς συμφοράς. Ἐλθετε νὰ ἴδῃτε ὅτι πᾶν ὅ,τι εἶπατε περὶ ἀχαριστίας τῶν Ἰουδαίων, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς τόσον εὐηργέτησε καὶ αὐτοὶ τὸν ἠρνήθησαν, ἔλθετε, λέγω, νὰ ἴδῃτε ὅτι τὸ αὐτὸ κάμουν καὶ οἱ Χριστιανοί. Ἡμεῖς εἰμεθα πάντοτε ὁ ἀπερίτμητος καὶ βλάσφημος λαός, ὁ βορβορώδης χεῖμαρρος τῆς κατάρας καὶ τῆς κακολογίας, ὁ ὁποῖος ἤρχισε μὲ τὸν κόσμον, τρέχει βαθύτερον, ἐκτενέστερον καὶ ἀφθονώτερον παρὰ ποτε. Ἐκχειλίζει εἰς τὰς πόλεις καθὼς καὶ εἰς τὰ χωρία· πλημμυρίζει καὶ κατακαλύπτει ὅλας τὰς ψυχὰς τόσον τῶν γερόντων, ὅσον καὶ τῶν παιδίων. Ἀφήνει εἰς ὅλα τὰ χεῖλη ἓνα βόρβορον, ἀποπνέει δυσώδη ὀσμήν, ἣ ὅποια διαδίδει πανταχοῦ τὸ δηλητήριον, τὴν μόλυνσιν, τὸν θάνατον. Προφῆται καὶ Μάρτυρες τοῦ Κυρίου κλαύσατε διὰ τὴν τὴν ἡμετέραν μας.

Ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος λέγει, πρὸς τὸν Θεὸν ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπαγγέλλοιτο εἰς τὸν κόσμον ἐπὶ ἀνθρωπίνην προφήν, οἱ ἀνθρώποι θὰ ἐξήτουν ἀμέσως ἓνα ἄλλον Γολγοθὰ διὰ νὰ τὸν σταυρώσωσι. Καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες ταῦτα προσθέτομεν ὅτι ἡ σχετικὴ κατηγορία συντάσσεται καὶ καθ' ἑκάστην λαμβάνει διαστάσεις, ὥσπερ νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς κακούργου τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος ἀπὸ 20 αἰῶνας ζητεῖ. Ἡ λεγομένη ἐπιστήμη δὲν ἔπαυσε τῷ ὄντι ποτὲ νὰ διδάσκη τὴν δίκην αὐτὴν· οἱ γραμματεῖς εἶναι πάντοτε συνηθροισμένοι, κινουνται πάντοτε καὶ ἡ βλασφημία τρέχει ἀπὸ τὰ χεῖλη των καὶ ἀπὸ τὸν κάλαμόν των μὲ τὴν προμελέτην αὐτὴν, ἣ ὅποια χαρακτηρίζει τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀπειρον αὐτὴν ποικιλίαν τῶν χαρακτήρων, τῶν τόνων καὶ τῶν κυμάνσεων τὰ ὁποῖα μαρτυροῦσι μίαν ἀνεξάντλητον μανίαν ἐναντίον ἑνὸς αἰωνίου ἐχθροῦ. Καὶ ὁ ἐχθρὸς αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός.

Δὲν εἶχον παύσει οἱ αἱματηροὶ διωγμοὶ καὶ ἰδοὺ ἡ εἰδωλολατρικὴ φιλοσοφία ἤρχισε βάλλουσα καὶ βλασφημοῦσα ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῆς γραφίδος. Οἱ ἐγκαινιάσαντες τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ πολέμου ἦσαν οἱ γνωστοὶ διώκται καὶ βλάσφη-

μοι τοῦ Χριστιανισμοῦ Κέλσος καὶ Πορφύριος. Ἐσυνέχισε δ' αὐτὸν Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης. Πόσον λυπηρὸν εἶναι δι' ἓνα λαὸν ὅταν ὁ ἡγεμὼν αὐτοῦ εἶναι ἐκεῖνος ποῦ δίδει τὸ παράδειγμα τῆς βλασφημίας! Ἄλλ' ἢ κατὰ τοῦ Χριστοῦ βλασφημία δὲν ἦτο μόνον ἐξωτερική, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερική καὶ τὸ πᾶν εἶχε κλονισθῇ ἐκ θεμελίων ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν, ἡ βλασφημία ἐφαίνετο κυριαρχοῦσα. Κατὰ τὸν μεσαῖωνα ἡ βλασφημία ἦτο σπανιωτέρα καὶ αὐστηρῶς περιορισθεῖσα. Παρατηρήθη δ' ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὄχι μόνον οἱ Θεολόγοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ποιηταὶ ἐξεφράζοντο εὐλαβέστατα διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστις τῶν ἡτο μίᾳ δύνاميς ἡ ὁποία ὑπεστήριζεν, ἐκαθάριζε καὶ ἐνίσχυε τὸν λόγον καὶ ἀνύψωνεν αὐτὸν εἰς δυσθεώρητα ὕψη, ἄγνωστα εἰς τὴν καθαρῶς ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν. Παρατρέχοντες χάριν συντομίας τὰς βλασφημίας τῶν μεταρρυθμιστῶν τοῦ 16ου αἰῶνος ἐρχόμεθα εἰς τὰς βλασφημίας τοῦ 18ου αἰῶνος. Ἐάν ποτε ἡ δύναμις τῆς βλασφημίας ὑπῆρξε φοβερά, τοῦτο συνέβη κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα, καὶ ὅν αὕτη συνεκέντρωσε περὶ αὐτὴν τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἱστορίαν, τὰς θετικὰς Ἐπιστήμας, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν, διαφθείρουσα συγχρόνως τὴν σκέψιν, τὴν πείραν, τὴν ποιμασίαν, τὴν φαντασίαν καὶ τὴν μνήμην.

Ψευσθῆτε, ψευσθῆτε καὶ αὐτὴ θὰ μείνῃ ἔλεγε βλάσφημὸς τις κατὰ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ πράγματι ἐψεύσθησαν κατὰ τῆς φύσεως ζητοῦντες εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς βλασφημίας ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀγ. Γραφῆς. Κατὰ τῆς ἱστορίας παρερμηνεύοντες αὐτὴν διὰ νὰ τὴν στρέψωσιν ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας· κατὰ τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν θεωροῦντες τὴν μέθοδον ὡς τὴν μόνην ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀρνούμενοι τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ, διότι ἡ ὑπαρξις αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐκλάμπει ὡς φῶς δὲν βγαίνει ὡς ἐξίσωσις ἀλγεβρική. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐπέρρασαν οἱ βλάσφημοι ἐκεῖνοι συμπαρέσυσσαν ὅμως μαζὺ τῶν πολλὰ θύματα.

Διέφθειραν τρεῖς ὁλοκλήρους γενεὰς καὶ ἔκλεισαν κατόπιν αὐτῶν τὸν οὐρανὸν καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπηρέασαν τὸ πνεῦμα τοῦ 19ου αἰῶνος, κατὰ τὸν ὅποιον βλέπομεν βλασφημοῦμενον τὸν Θεὸν ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ μυθιστορήματα, ἐπι-

θεωρήσεις, ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ σοβαρὰ βιβλία. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι μία ἄπειρος στρατιὰ χωρὶς δρατὸν ἀρχηγὸν ἐπετέθη κατὰ τοῦ οὐρανοῦ εἰς ὅλα συγχρόνως τὰ σημεῖα καὶ σύρουσα ὀπισθεν αὐτῆς ὄχι μόνον τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὁλοκλήρους λαούς. Ἡ βλασφημία ἦτο τὸ νέον τῆς ἡμέρας.

Καὶ ὁ μὲν 19ος αἰὼν ἐπέρασε βεβαίως, καὶ ὁ Θεὸς καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ Ἐκκλησία οἱ ὅποιοι τόσον ἐκακολογήθησαν καὶ ἐβλασφημήθησαν παραμένουσιν ὄρθιοι, ἀσάλευτοι, ἀλλ' ἀριθμήσατε ἂν δύνασθε τὰ θύματα καὶ τὰς ἡθικὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας ἡ βλασφημία τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τῆς ἐπιστήμης ἐπροξένησαν. Ὡ πόσοι ἄνθρωποι ἠρνήθησαν τὸν Θεόν, πόσοι Χριστιανοὶ τὸν Χριστόν, πόσα πιστὰ τέκνα ἔγιναν ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας, πόσοι νέοι κατεστράφησαν ἀπὸ τὰ μυθιστορήματα, πόσα λαμπρὰ πνεύματα διεφθάρησαν καὶ ἐπίστευσαν ὅτι τὸ ὑπερφυσικόν, τὸ θαῦμα καὶ ἡ θοήκη ἐπέρασαν!

Ἀριθμήσατε ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει πλέον θεοσκευτικὴ πίστις, ἀλλὰ γνωστὸν μόνον διὰ τοὺς ὁποίους τὸ δόγμα καὶ ἡ ἡθικὴ δὲν εἶναι πῶσα ἰδέα ἀβεβαία καὶ ὀφθαλμωδέσθητε. Οἱ βλασφημοῦντες τὸν Θεόν καὶ τὰ ὅσια καὶ ἱερὰ φοβήθητε διὰ τοὺς υἱούς σας, διὰ τὰς θυγατέρας σας, διὰ τὴν περιουσίαν σας, διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ γήρατός σας καὶ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ ὀνόματός σας. Ὡ πόσον εἴμεθα τυφλοὶ καὶ ἀμαθεῖς! Ὅταν τὸ δίκαιόν μας, τὰ ἀγαθὰ μας, ἡ φήμη μας, προσβάλλωνται, τότε καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ κοινωνία ταράσσονται καὶ διαμαρτύρονται. Καὶ ὅταν ὁ Θεὸς βλασφημῇται, μένομεν ἀδιάφοροι! Καὶ δὲν γνωρίζομεν ὅτι ἡ βλασφημία ριπτομένη ἐναντίον τοῦ Θεοῦ ἐπαναπίπτει ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας, ὅτι ἐπιστρέφει ἐναντίον ἡμῶν καὶ διαπερᾷ τὴν καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν παιδιῶν μας, ὅτι ἀφαιρεῖ τὴν ἐντροπὴν ἀπὸ τὸν δειλὸν ἄνθρωπον, τὴν τύπην ἀπὸ τὸν ἔνοχον, τὴν λογικὴν ἀπὸ τὸν διανοούμενον καὶ τὴν πίστιν ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου. Ὅχι δὲν παραπονοῦμαι διὰ τὸν Θεόν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς δὲν ὁμιλῶ διὰ τοὺς βωμούς μας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐστίας μας, δὲν ὑπερασπίζομαι τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν οἰκογένειαν, τὴν κοινωνίαν, ὣν αὕτη εἶναι τὸ πρόχωμα.

ὦ Θεέ μου θεράπευσον, σὲ καθικετεύω, τὴν δηλητηριασθεῖσαν κοινωνίαν μας, τὰ μέλη τῆς ὁποίας πανταχοῦ καὶ πάντοτε· εἰς τὰς πλατείας, εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰς αἰθούσας, εἰς τὰ καταστήματα, εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς τοὺς στρατώνας σὲ βλασφημοῦν καὶ σὲ καθυβρίζουν· μετεβλήθημεν εἰς ἔθνος ὕβριστῶν ! Ἡ μεγαλειτέρα βλασφημία τῶν ἡμερῶν μας εἶναι ὁ κομμουνισμός, ὁ χιλιασμός καὶ οὐνιτισμός· αὐτοὶ εἶναι σήμερον οἱ τρεῖς μεγάλοι βλάσφημοι τῆς θρησκείας μας, τοῦ ἔθνους μας, τῆς πατρίδος μας, τῆς κοινωνίας μας, τῆς Ἐκκλησίας μας τοῦ Θεοῦ μας. Θεέ ἡμῶν· σὺ εἶσαι τὸ φάρμακον, σὺ εἶσαι ἡ ζωὴ σῶσον τὴν κοινωνίαν μας ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς σοφοὺς, ἀπὸ τοὺς βλασφήμους ἐπιστήμονας, ἀπὸ τοὺς διεφθαρμένους πολιτικούς, ἀπὸ τοὺς ἀναξίους ἱερωμένους, ἀπὸ ὅλους τέλους ὅσοι γίνονται αἰτία νὰ βλασφημηθῇ τὸ ὄνομά Σοῦ καὶ φώτισον αὐτοὺς νὰ εὕρωσι τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας.

Γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου διὰ ὃ ὁ Ἰ. Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ εἶχε δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν δύο συντρόφους τῶν καυχημάτων του. Ἀμφότεροι καὶ ἄρχας τὸν ὀνειδίζον καὶ τὸν ἔβριζον· ἀλλὰ κατόπιν ὁ εἰς ἀνεγνώρισε τὸ σφάλμα του καὶ τὸ ὁμολόγησεν· ἀνεγνώρισε τὴν Θεότητα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ καὶ ἔλαβε τὴν ὑπόσχασιν παρ' Αὐτοῦ διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ ἦτο μετ' Αὐτοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ. Ὁ ἄλλος ὅμως ἐμμένων ἐν τῇ βλασφημίᾳ του κατεξανίστατο καὶ κατηγορεῖ τὸν Χριστόν, διότι δὲν τὸν ἔσωζε διὰ τινος θαύματος καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κακὸς ληστής.

Ἰδοὺ, ἀδελφοί, ἡ θρησκευτικὴ εἰκὼν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, οἱ ὅποιοι μοιράζονται τὸν νεώτερον κόσμον, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ὁμιλεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς μετανοίας, ὁ δὲ ἄλλος τὴν τῆς βλασφημίας. Μικροὶ καὶ μεγάλοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἱερεῖς καὶ πιστοὶ ὅλοι εἴμεθα ἔνοχοι, ὅλοι εἴμεθα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἀλλ' οἱ μὲν δέχονται τὸν σταυρόν, μετανοοῦν καὶ διὰ τῆς μετανοίας γίνονται κύριοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὅπως ὁ καλὸς ληστής, οἱ δὲ τὸν βλασφημοῦν καὶ ἀποθνήσκουν ἀμετανόητοι ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ των, ὅπως ὁ κακὸς καὶ βλάσφημος ληστής.

Τώρα ἃ· στραφῶμεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ σταυροῦ καὶ ἃς ἀκούσωμεν τὸν ἄνθρωπον, τὸν διίσχυριζόμενον διὰ τοῦτον εἶναι τὰ

βάσανά του ἕνα τίτλον διὰ τὸ κατεξαναστῆ ἑναντίον τοῦ Θεοῦ. Ἴδου ἅτι τὸ πλεόν ἀπίστευτον καὶ τὸ πλεόν μισητὸν ἐξ ὧν εἵδομεν μέχρι σήμερον.

Δὲν πρόκειται πλεόν ἐδῶ οὔτε περὶ τῆς ἀσυλλογίστου βλασφημίας τοῦ πλήθους, οὔτε περὶ τῆς ψευδοῦς καὶ ἐσκεμμένης ἐπιστημονικῆς τοιαύτης, ἀλλὰ περὶ δικαιώματος βλασφημίας, τὸ ὁποῖον διεκδικοῦν ἐν ὀνόματι τῶν θλίψεων καὶ τῶν δυστυχιῶν τῆς ἀνθρωπότητος· μετ' ἄλλας λέξεις, ἐπειδὴ πάσχει τις καὶ ὑπόφέρει ἢ ἐπέρχεται μέγα τι δυστύχημα οἰκογενειακόν, οἰκονομικόν ἢ ἄλλης τινὸς φύσεως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ βλασφημῇ καὶ νὰ ὑβρίσῃ τὸν Θεὸν ὡς αἴτιον. Ἐὰν σὺ εἶσαι Θεός, ἐὰν σὺ εἶσαι Χριστός, ἐλευθέρωσον ἡμᾶς, σῶσον ἡμᾶς καὶ θὰ πιστεύσωμεν εἰς σέ. Καὶ εἶναι πολλοὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν οἱ ἄσεβεῖς ἐγώσται οἱ ὁποῖοι διεξεδίκησαν τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς βλασφημίας, οἱ ὁποῖοι ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν διὰ τὰ δυστυχήματα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' ὁ κορυφαῖος μεταξὺ ὧν, τὸ τέρας, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐωσφορικῆς ἀλαστίας εἶναι ὁ πασίγνωστος Γάλλος Προφῆτης, ὁ βλασφήμησας κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ πάλαι μετὰ ἱερωτέρᾳ ἀντικείμεναι τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τρόπον ἀσεβέστατον, ἀνέκρουσται καὶ θὰ ἡμᾶς ἐπιτρέψῃτε νὰ σᾶς ἀναφέρωμεν μερικὰς ἐκ τῶν κατὰ τοῦ Θεοῦ βλασφημιῶν διὰ νὰ ἴδῃτε μέχρι τίνος σημείου ἐξαχρειώσεως καὶ διαστρεφῆς εἶναι δυνατόν νὰ φθάσῃ ὁ νοῦς ἐνὸς ἀπίστου καὶ ἄσεβοῦς ἀνθρώπου. Ὁ ἄσεβης αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος ποὺ ἔγραφεν : ἡ ἰδιοκτησία εἶναι κλοπή, ἡ κυβέρνησις ἀναρχία, ἡ γυνὴ ἀκολασία.

Ἀρνούμαι, ἔλεγεν, ὁ βλάσφημος αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπορρίπτω τὴν Θεῖαν Αὐτοῦ πρόνοιαν, διότι δὲν ὑπάρχει ἀφαιρῶ ἀπ' αὐτὸν τοὺς τίτλους πατρὸς, βασιλέως, δυνατοῦ, καλοῦ, εὐσπλάγχχνου, βοηθοῦ, ἀνταποδότου καὶ ἐκδικητοῦ. Θεέ, διατὶ με ἀπατᾷς; Ὁ Θεὸς εἶναι ἀνοησία, εἶναι ὑποκρισία, ὁ Θεὸς εἶναι ψεῦδος. Ὁ Θεὸς εἶναι τύραννος καὶ ἀθλιότης, ὁ Θεὸς εἶναι τὸ κακόν. Καὶ ἐφ' ὅσον λέγει ἡ ἀνθρωπότης θὰ κλίνη τὸ γόνυ ἐνώπιον ἐνὸς βωμοῦ, ἡ ἀνθρωπότης, σκλάβα τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἱερέων, θὰ ἀποδοκιμασθῇ. Εφ' ὅσον ὁ ἀνθρωπος ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ θὰ δέχεται τὸν ὄρκον ἐνὸς ἄλλου ἀνθρώπου, ἡ κοινωνία θὰ εἶναι τεθεμελιω-

μένη ἐπὶ τῆς ἐπιτοκίας, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη θὰ ἐξορισθοῦν ἀπὸ τοὺς θνητούς. Θεέ, φύγε διότι δὲν εἶσαι παρὰ ὁ δῆμιος τοῦ λόγου μου καὶ τὸ φόβητρον τῆς συνειδήσεώς μου.

Καὶ τώρα, Χριστιανοὶ ἀδελφοί, διὰ νὰ καθαρίσω τὰ χεῖλη μου ἀπὸ τὸν βορβορώδη αὐτὸν λόγον, ἅς ἀσπασθῶ νοερῶς τὸν σταυρὸν διὰ νὰ σᾶς εἶπω : Ὁχι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀνοησία, ἀλλὰ δύναμις καὶ νοῦς· ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ὑποκρισία καὶ ψεῦδος, ἀλλ' ἀλήθεια· ὁ Θεὸς δὲν εἶναι τυραννία καὶ ἀθλιότης, ἀλλ' ἐλευθερία καὶ πλοῦτος· ὁ Θεὸς δὲν εἶναι τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ καλόν. Καὶ ἀπέθανεν ὁ ἄσεβης καὶ βλάσφημος αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ ἐτάφη χωρὶς πομπὴν καὶ χωρὶς ἱερέα.

Τώρα ἅς στραφῶμεν πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ σταυροῦ, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ προσευχηθῶμεν, τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ βλασφημία ἔχει τὸ ἀντιστάθμισμά της καὶ ὅτι ὑπάρχουν ψυχαὶ σωθεῖσαι διὰ τῶν θλίψεων.

Ἀκούσατε λοιπὸν ὅλοι σεῖς οἱ ὅποιοι ἀσπάζεσθε, οἱ πτωχοί, οἱ τεθλιμμένοι, σεῖς οἱ ὅποιοι αἰσθάνεσθε ὡς ὁ καλὸς ληστής τὸ βάρος καὶ τὰς ἀγωνίας τοῦ σταυροῦ· ἀκούσατε ὅλοι ὅποιοι δὴ ποτε καὶ ἂν εἴθετε καὶ οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἴναι ἡ κατάστασίς σας, ἡ ἡλικία σας, ἡ περιουσία σας εἴθετε ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ἐκεῖ θὰ μείνητε μέχρι τελευταίας σας ἀναπνοῆς. Ἀκούσατε ὅςταυρός σας εἶναι ἡ ἐργασία, καὶ ἡ ἐργασία εἶναι ὁ ὁρὸς δι' ὃν κτήσαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅφείλομεν νὰ τὸ παραδεχθῶμεν καὶ νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὴν τύχην μας, τῆς ὁποίας εἴμεθα ἄξιοι, καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ καλοῦ ληστοῦ εἶναι ἡ πρώτη πράξις τῆς δικαιοσύνης, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας· ὅτι δηλαδὴ εἴμεθα ἄξιοι τῶν ὅσα ἐπράξαμεν. Ναί· ἐργασία, θλίψις, πόνοι, ἀσθένειαι, ἀγωνίαι, θάνατοι ἰδοὺ ἡ κληρονομία μας. Ἡ ἐργασία εἶναι ὁ νόμος τοῦ κόσμου, τὸ καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τιμὴ καὶ ἡ τελειότης τῆς ζωῆς. Καὶ τί βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ; Ὅτι καθὼς ἡ ἡμέρα διαδέχεται τὴν ἡμέραν, οὕτω καὶ ἡ ἐργασία διαδέχεται τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ καθῆκον τὸ καθῆκον. Ἡ ἐργασία εἶναι πλήρης ἰδρωτός, δακρύων, διαψεύσεων· διότι εἶναι τιμωρία τῆς πεσοῦσης φύσεώς μας, εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς αἰωνίου δικαιοσύνης : εἴμεθα ἄξιοι ὧν ἐπράξαμεν.

Ἐάν ποτε τὸ βάρος ἀπειλῇ νὰ σᾶς καταβάλλῃ οἰοιδήποτε καὶ ἂν εἰσθε : ἐργάται τῆς σκέψεως, τοῦ λόγου, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἱερωσύνης, τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας, στραφῇτε πρὸς τὸν Ἑσταυρωμένον, ὁ ὁποῖος παρ' ὅλην τὴν ἀθωότητάτου, ἐπλήρωσεν εἰς τὴν Ναζαρέτ ἐν μὲν τῇ ἰδιωτικῇ αὐτοῦ ζωῇ τὸν φόρον τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας· ἐν δὲ τῷ δημοσίῳ αὐτοῦ βίῳ τὸν φόρον τοῦ λόγου, ἐν τῇ ἀγωνίᾳ του τὸν φόρον τῶν προσευχῶν, ἐπὶ δὲ τοῦ σταυροῦ τὸν φόρον τῶν θλίψεων του καὶ ὁ ὁποῖος ἔρριψε τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ πάσης ἐργασίας, ἐπὶ παντὸς κόπου, ἐπὶ πάσης ἀγωνίας τὴν αἰωνίαν ἀντανάκλασιν τοῦ φωτόςτου μεταβαλὼν αὐτὰ εἰς μεγαλειότητα καὶ δόξαν. Ὅταν τὸ ἀπαύασμα τοῦ Πατρὸς ἔγεινεν ὁ ταπεινὸς ἐργάτης τῆς Ναζαρέτ, ὅταν τὸ στόμα τοῦ λόγου ἐποτίσθη μὲ χολὴν καὶ ὄξος, ὅταν ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποίου τὸ πᾶν ἐγένετο, ἦτο γυμνός, ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πάσχι ἀγωνία, ἐκπνέη, ἁμαρτωλοὶ καὶ ἔνοχοι ποὺ εἴμεθα ἡμεῖς θὰ τοῖσιώμεν νὰ παραπονεθῶμεν ; τί εἶναι ὁ σταυρὸς μας παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἰδικόν του ; Ὁ Θεὸς τῆς ἐργασίας, τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀγωνίας δὸς ἡμῖν νὰ ἐργασθῶμεν καὶ νὰ ὑποφέρωμεν διὰ νὰ σοῦ ὁμοιάσωμεν καλλιτέρον. Ὁ καλὸς ληστής δὲν ἐσκέφθηκε, διότι ἔπασχε, ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βλασφημήσῃ τὸν Χριστόν. Ὁχι· ἀλλὰ τί ἔλεγε ; « μνήσθητί μου Κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ! Σημεῖον πίστεως, ἐλπίδος καὶ προσευχῆς μετὰ τὴν καρτερίαν καὶ τὸ θάρρος· πίστεως, διότι ἀναγνωρίζει ἐν τῷ Ἰ. Χριστῷ τὸν Κύριον του καὶ τὸν διδάσκαλόν του. Ἐλπίδος, διότι διαβίβει ἐρχομένην τὴν βασιλείαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ γίνῃ ὁ Κύριος· προσευχῆς, διότι ἐξορίζει τὸν Ἰ. Χριστόν νὰ μὴ τὸν λησμονήσῃ ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς του. Ἰδοὺ ὅλον τὸ μυστικὸν τῶν παρηγοριῶν τὰς ὁποίας ὁ ἐγωῖσμός δὲν θέλει οὔτε νὰ δεχθῇ, οὔτε νὰ ζητήσῃ.

Τώρα ἀφοῦ ἠκούσατε ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν προσευχὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ δεξιῶν τοῦ σταυροῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν βλασφημίαν τῆς ὑπερηφανείας σκεφθῇτε καὶ ἴδετε ποία εἶναι ἡ ἀξία τῆς προσευχῆς καὶ ποία ἡ τῆς βλασφημίας καὶ ἀποφασίσате εἰς ποίαν πλευρὰν θέλετε νὰ κερδίσῃτε μίαν θέσιν. Ἐξ ἀριστέρων ὁ ἀσεβὴς Φαραὼ κατακρημνίζεται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν· ὁ

στρατηγὸς Ὀλοφέρνης φονεύεται παρὰ μιᾶς γυναικὸς· ὁ Σεννα-
χηρείμ ὁ βασιλεὺς δολοφονεῖται παρὰ τοῦ υἱοῦ του· ὁ Ἀντίοχος
ὁ βασιλεὺς προσβάλλεται ὑπὸ ἀνιάτου ἀσθενείας· ὁ Ἰουλιανὸς ὁ
παραβάτης φονεύεται ὑπὸ δόρατος· ὁ Ἀρειος διαρρηγνύεται
τὴν κοιλίαν καὶ χύνονται τὰ ἔντερά του, κ. τ. λ. Ἴδου ἡ συνο-
δεία τοῦ κακοῦ ληστοῦ ἐξ ἀριστερῶν. Ποῦ εὐρίσκονται ὅλοι αὐ-
τοὶ μετὰ θάνατον καὶ πλείστοι ἄλλοι νεώτεροι βλάσφημοι ; Ἡ
Ἁγία Γραφή δὲν λέγει τίποτε, ἡ Ἐκκλησία ἀγνοεῖ, μόνος ὁ Ἰ.
Χριστὸς γνωρίζει τὰ πάντα.

Ἐκ δεξιῶν ὁ μετανοήσας ληστὴς τὴν τελευταίαν στιγμήν
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἀποστόλων, τῶν Εὐαγ-
γελιστῶν καὶ τῶν μαρτύρων. Ὁ Ἰ. Χριστὸς παρουσιάζει αὐτὸν
πρὸς τοὺς Ἀγγέλους ὥς τὸ πρῶτον τρόποιον τῆς χάριτός του,
ὥς τὸν πρῶτον καρπὸν τῆς ἀπολυτρώσεώς του. Ὅπισθεν αὐ-
τῶν διὰ τῶν αἰώνων ἔρχονται ἀναιδέματα πτῖφῃ, τὰ ὅποια
προσηυχήθησαν ὥς ὁ ληστὴς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τῆς μετανοίας.
Ἀναβαίνουν οἱ εὐτυχεῖς αὐτοὶ λησταί· ὥς λέγει ὁ ἱερὸς Χρυ-
σόστομος, τόσον χαριέντως ἀναβαίνουν ἐκ τοῦ βάθους τῶν
κατέρων καὶ τῶν ἀλλοτρίων· ἐκ τῶν βάσεων τῶν ἱεροῶν
ἐξ ὅλων τῶν βαθμίδων τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, ἐξ ὅλων τῶν
σταυρῶν, τοὺς ὁποίους μετ' εὐερείας ἐδεγθήσαν, πτωχοὶ καὶ
πλούσιοι, ἰσχυροὶ καὶ ἄθλιοι, παῖδες, νεοὶ, γέροντες, ὅλοι οἱ
Χριστιανοί, παντὸς εἶδους οἱ ὅποιοι ἔφερον τὸν ζυγὸν τῆς ἐργα-
σίας καὶ ἐξέβαλον πρὸς τὸν Κύριον κραυγὴν πίστεως, ἐλευθε-
ρίας καὶ μετανοίας. Ἴδου ἡ ἀκολουθία τοῦ καλοῦ ληστοῦ. Ποῦ
πηγαίνουν ὅλοι αὐτοί ; Ποῦ εὐρίσκονται ; Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς
λέγει· ἡ Ἐκκλησία τὸ διακηρύττει· ὁ Ἰ. Χριστὸς τὸ βεβαιεῖ·
εἰς τὸν Παράδεισον.

ὦ Χριστέ ! μένε λοιπὸν με τὰς χεῖρας ἡπλωμένας, με τὴν
κεφαλὴν ὑψουμένην μέχρι τέλους τῶν αἰώνων εἰς τὸν ὀρίζοντα
τῆς πατρίδος ἡμῶν. Σὺ εἶσαι ἡ συγγνώμη τοῦ Θεοῦ· ἡ ἐλπίς
τῆς γῆς, τὸ ἱερὸν ἐνέχυρον τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐσπλαχνίας. Σὺ
ἀνεγνώρισας τὸν Θεὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Σὺ μᾶς ἔκαμες σο-
φοὺς, εὐτυχεῖς, ἐλευθέρους. Σὺ μᾶς σώζεις καὶ μᾶς ὑπόσχουσαι
τὸν οὐρανόν. Ἐλθὲ εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὰ χεῖλη ἡμῶν διὰ
νά σὲ καταβρέξωμεν μετὰ τὰ δάκρυά μας. Ὅσφ περισσότερον σὲ

ἐξευτελίζουσιν, τόσῳ περισσότερον εἶσαι ἀγαπητὸς εἰς ἡμᾶς. Ὅσῳ περισσότερον σὲ βλασφημοῦν, τόσῳ περισσότερον σὲ προσκυνοῦμεν. Ὅσῳ περισσότερον θέλουν νὰ σὲ ἀρπάσουν ἀπὸ τὰς καρδίας μας διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφίδος, τόσῳ περισσότερον παραδιδόμεθα εἰς σὲ διὰ τῆς προσευχῆς.

Εὐτυχεῖς θὰ εἴμεθα, ἐὰν μίαν ἡμέραν ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ σταυροῦ σου ῥίψῃς καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν βλέμμα καὶ μᾶς εἴπῃς: Σήμερον μετ' ἐμοῦ θὰ εἰσθε ἐν τῷ παραδείσῳ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ